

THÈ TJONG- KHING

KIJKWIJZER
BEELDEND BOEK BIËNNALE
17.09.17 T/M 14.01.18

SCHUNCK

WELKOM BIJ SCHUNCK*

SCHUNCK* is een multidisciplinair cultureel centrum voor architectuur, film, kunst, boeken, horeca en muziek. Gevestigd in het modernistische Glaspaleis in hartje Heerlen, biedt SCHUNCK* een blik op de wereld van gisteren, vandaag en morgen. Met beeld, woord, geluid en beweging zorgt SCHUNCK* voor inspiratie, optimisme, verwondering en een leven lang leren.

Uitvalsbasis is het 'Glaspaleis', ontworpen door de architect Frits Peutz. De familie Schunck bouwde dit warenhuis in 1934. In 2003 werd het Glaspaleis grondig gerenoveerd en in 2009 kreeg het gebouw de naam terug van de vroegere eigenaar. SCHUNCK* is daarmee de grootste culturele instelling van heel Limburg. Het is een warenhuis voor alle kunsten: muziek, dans, beeldende kunst, vormgeving, architectuur, film en meer.

INLEIDING

Welkom bij de allereerste editie van de Beeldend Boek Biënnale! In dit tweejaarlijkse evenement ontdek je hoe tekst en beeld elkaar ondersteunen en versterken. Nu doe je dat aan de hand van het werk van Thé Tjong-Khing (Indonesië, 1933). Volgens velen is hij een van de beste illustratoren van Nederland. Zijn tekeningen werden bekroond met verschillende prijzen en waren al eerder in nationale musea te zien. Toch zou Khing zich nooit een kunstenaar noemen:

“Een kunstenaar drukt zich uit. Voor mij is tekenen een ambacht, net als timmerman. Er wordt me gevraagd een kinderboek te illustreren en dat doe ik. Meer niet.”

Hoe denk jij daarover? Vind jij de illustraties van Thé Tjong-Khing gewone tekeningen of zijn het kunstwerken?

Een kijkwijzer stelt vragen over kunstwerken en tentoonstellingen en laat je nadenken over wat jij er van vindt!

KLAAR VOOR DE START

“Ik moest wel tekenen, het was het enige dat ik kon,” zei Thé Tjong-Khing ooit in een interview. En dat is ook wat hij zijn hele leven al doet. Zwart-wit strips, levensechte illustraties en eenvoudige tekeningen vol griezels en grapjes: je gaat het in deze expositie allemaal tegenkomen.

Kijk eens om je heen en beschrijf kort wat je ziet. Doe dat zo objectief mogelijk, dus zonder je persoonlijke mening erin mee te nemen.

Nu mag je wel jouw mening geven. Welke verwachting(en) heb jij van deze expositie? Wat denk je te gaan zien en doen?

Tip: de volgende woorden kunnen in je antwoord staan: spannend, saai, gek, uitdagend, etc.

Nu ga je het werk van Khing zelf ontdekken aan de hand van vijf thema's: Griezelen, Vertellingen, Strips, Dieren, Kunst en muziek. Bij elk thema hoort een aantal vragen en doe-opdrachten. Blader in de boeken, bekijk de animaties, beluister een aria uit een van de opera's en teken zelf mee.

Na het doorwerken van deze Kijkwijzer kun je zien of je ervaring van de expositie dezelfde is als je verwachting(en) en wat jouw mening is over het werk van Thé Tjong-Khing.

Veel plezier!

OVER KHING

Loop nu de eerste zaal in. Hier krijg je een indruk van Khing als persoon en tekenaar. Dit kan je helpen om de werken in deze expositie beter te begrijpen.

Laten we eerst een veelgemaakte fout voorkomen. De voornaam van de illustrator is niet Thé, zoals je misschien zou verwachten, maar Khing. Hoe zit dat precies met die naam?

Tip: het antwoord staat in de zaaltekst.

VMBO

Wat is dat eigenlijk, een illustrator?

- A. Iemand die foto's maakt voor een tijdschrift of boek.
- B. Iemand die tekeningen maakt voor een tijdschrift of boek.
- C. Iemand die illustere (= beroemd) is en daarom in een tijdschrift of boek staat.

Khing werd bekend door zijn illustraties voor een bepaald type boek. Je vindt er een aantal in de boekenkast. Blader er maar eens doorheen. Wat voor boeken zijn het?

In de vitrine links van de boekenkast zie je dat Khing ook illustraties heeft gemaakt voor tijdschriften, waaronder het meidenblad Tina. Bij welke rubriek horen de onderstaande afbeeldingen volgens jou? Kies uit: mode - hobby's - koken - jongens - school.

1.

2.

3.

In het midden van de zaal vind je een kleine vitrine met daarin de materialen die Khing gebruikt om een illustratie te maken. Waarvoor zou hij de spiegel gebruiken, denk je?

Een illustratie is nooit in één keer goed. In de vitrine tegen de wand zie je een aantal schetsen die Khing maakte van *Marius en de vuurgeest*. Je ziet ook welke afbeelding het uiteindelijk is geworden. Welke schets vind jij het beste? Teken de schets na en leg uit.

Khing is heel kritisch op zijn eigen werk. Er is altijd wel iets dat hij liever anders had gedaan. Waaruit kun je opmerken dat anderen zijn illustraties wél heel goed vinden?

Tip: Je vindt het antwoord op de wand naast de introductietekst.

GRIEZELEN

Ga naar de paarse zaal met het thema ‘GRIEZELEN’.

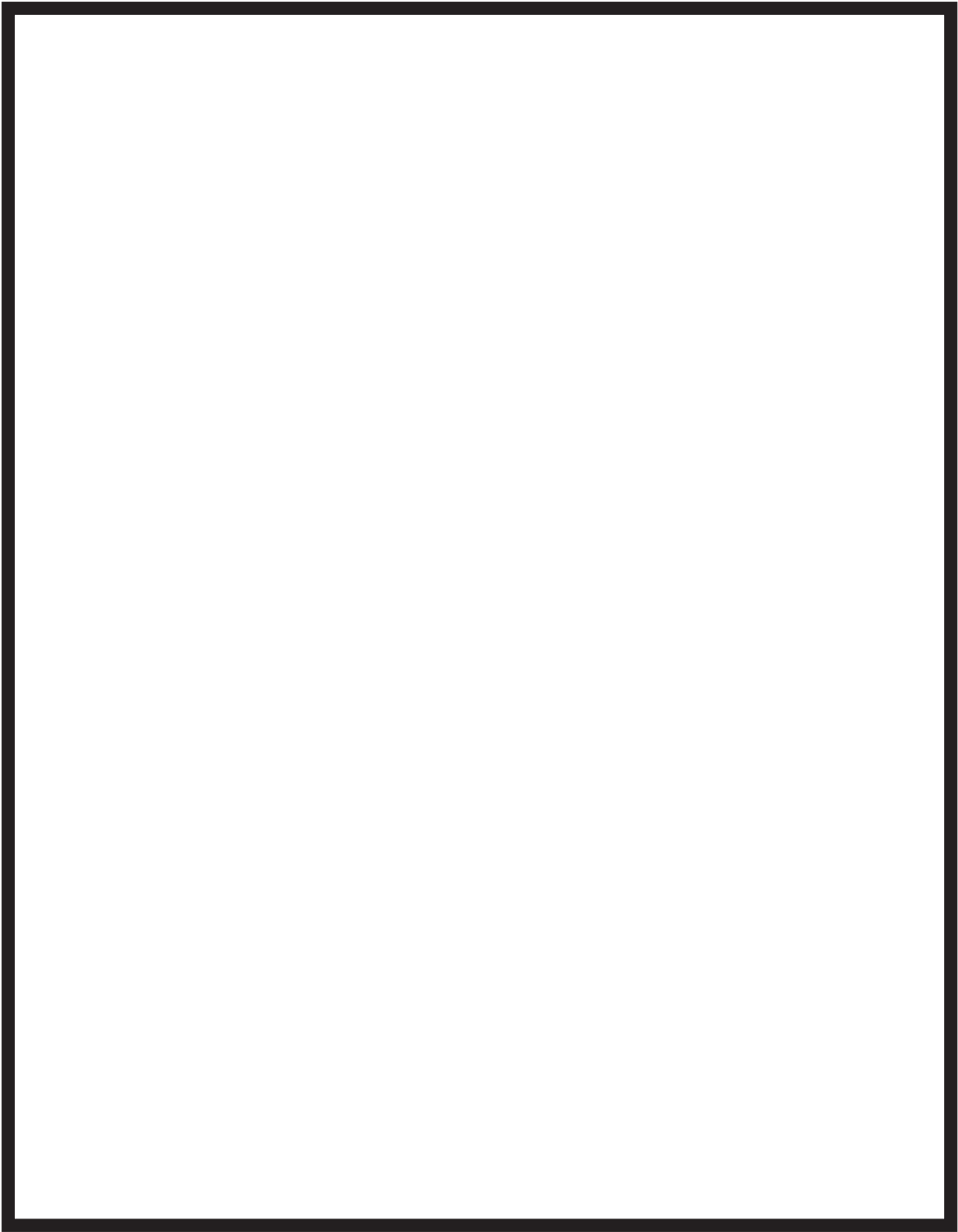
Er zit vaak iets dreigends in het werk van Thé Tjong-Khing. Soms ligt dat er dik bovenop, zoals in de illustraties van *Lees dit niet*: een verhalenbundel over moord, buitenaardse wezens, geesten en andere akelige zaken. Welke van deze illustraties vind jij het griezeligst? Licht je antwoord toe.

Soms is de dreiging minder duidelijk te zien, zoals in de twee illustraties van *De wonderbare reis van de jongen*. Toch hebben ook deze illustraties iets griezeligs. Noem drie dingen waardoor dat komt.

- 1. -----
- 2. -----
- 3. -----

In veel gevallen zijn de enge illustraties van Khing ook grappig. Kijk maar eens naar Kronos die zijn kinderen opeet en de Erinjen. Vind jij deze tekeningen luguber of grappig? Leg uit waarom.

Volgens Khing is er niets leuker dan het tekenen van boze heksen en gemene stiefmoeders. Hoe zou jij een boosaardig figuur tekenen? Verzin ook een leuke naam!

Naam:

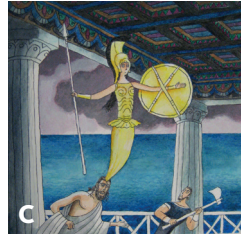
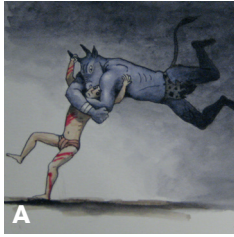
VERTELLINGEN

Ga naar de blauwe zaal met het thema 'VERTELLINGEN'.

Deze zaal is onderverdeeld in drie subthema's: sprookjes, mythen en bijbelverhalen. Kenmerkend voor Khing is het perspectief (= waar hij de 'camera' zet om ruimte en diepte weer te geven). Kijk eens naar Assepoester. Kun je omschrijven hoe hij deze scène in beeld heeft gebracht?

Khing is heel kritisch op zijn eigen werk. Achteraf vindt hij de wolf op de illustratie van Roodkapje bijvoorbeeld te vriendelijk. Schrijf een verhaaltje van drie tot vijf zinnen over Roodkapje en de vriendelijke wolf.

Toen Khing werd gevraagd wat hij het allerliefst wilde tekenen, antwoordde hij: "*De Griekse mythen*". Reden: de bizarre verhalen en krankzinnige karakters.

Welke illustraties horen bij deze verhalen?

1. Athene - de godin van de wijsheid, de wetenschap en de schone kunsten - werd in volledige wapenuitrusting geboren uit het hoofd van de god Zeus.
2. De Minotaurus is half mens en half stier. Hij woont in een labyrint en krijgt elk jaar zeven jongens en zeven meisjes te eten. Hier werpt het monster zich op één van de ongelukkigen.
3. Omdat Atlas met Zeus heeft gevochten, stuurt die hem naar het einde van de wereld. Daar moet Atlas voor eeuwig de hemel op zijn schouders dragen, met sterren en al!

- 1.
- 2.
- 3.

HAVO / VWO

Kijk goed naar de illustraties van de bijbelverhalen. Zou Khing zelf gelovig zijn, denk je? Waarom denk je dat?

Tip: lees ook de zaaltekst.

STRIPS

Ga naar de roze zaal met het thema ‘STRIPS’.

Thé Tjong-Khing begon zijn carrière als striptekenaar in de studio van Marten Toonder (die ken je vast van Ollie B. Bommel en Tom Poes). Daarna werkte hij freelance voor verschillende kranten en tijdschriften.

In deze zaal zie je onder andere fragmenten uit de science-fictionserie *Arman & Ilva*. Een van de delen, *Ea*, zou verfilmd worden. Waarom vind jij deze strip wel/niet filmachtig?

Films spelen een grote rol in het leven en werk van Khing. In zijn jeugd bezat zijn vader een bioscoop waar hij de ene Hollywood-film na de andere zag. In zijn werk zie je dat terug. Als een regisseur bepaalt hij de stand van de camera, de belichting, het decor en wie de acteurs zijn. Soms zijn dat bekende figuren. Welk Amerikaans icoon herken je in de strip *TV privaat*?

De striproman *Iris* is heel anders dan de andere strips. Noem drie verschillen. Bijv.: heel veel kleur, weinig tekst, andere stijl, rondere vormen, minder details.

- 1. -----
- 2. -----
- 3. -----

De strip dateert van de late jaren zestig: de tijd van de flower power. Kijk naar de illustraties en omcirkel de woorden die bij deze periode horen.

Kleurrijk – klassiek – sober – uitbundig – seksuele revolutie – hippie – geld – drugs – streng – love en peace

Tekende Khing de strips voor kinderen, denk je? Leg uit.

DIEREN

Ga naar de groene zaal met het thema ‘DIEREN’.

Khing heeft vaak dieren getekend. De eerste doken op in *Dieren van het Duitenbos*. Je vindt de illustraties in de vitrine. Hoe heeft Khing deze dieren getekend?

Kijk nu naar de animatie *Picknick met taart*. Omschrijf hoe deze dieren eruitzien. Lijken ze op *De dieren van het Duitenbos*?

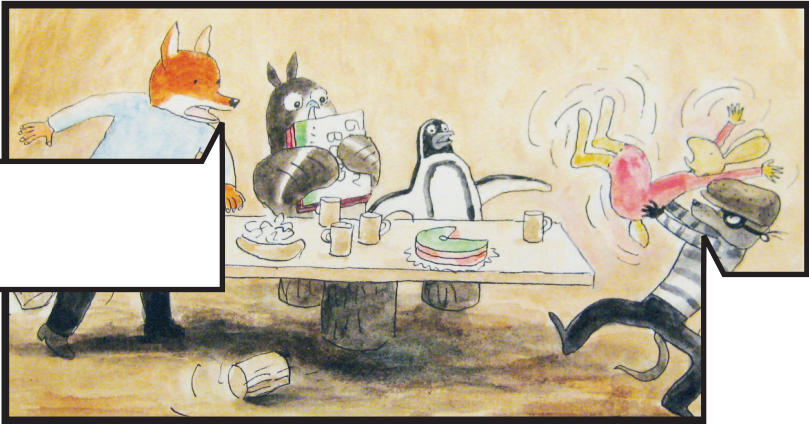
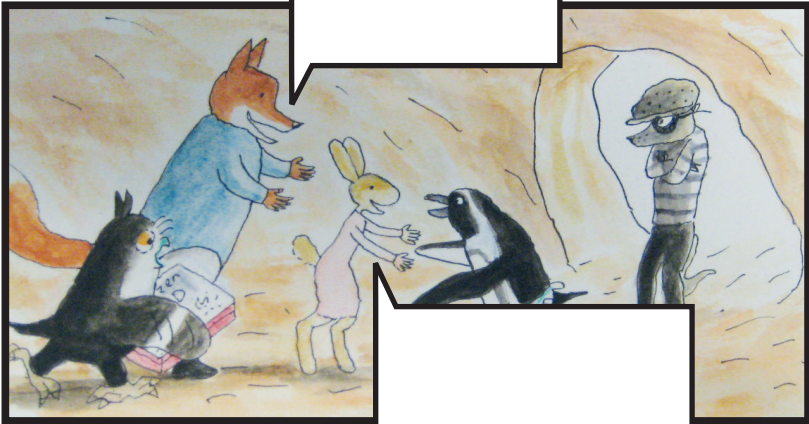
Om de vossen, dassen, konijnen en andere dieren van het Duitenbos zo realistisch mogelijk weer te geven, bestudeerde Khing hun gedrag en bewegingen door natuurfilms in slow-motion af te spelen. Voor de dieren in *Waar is de taart?* had hij alleen een spiegel nodig om uitgedost als hond, muis of hagedis zijn eigen bewegingen na te tekenen. Nu weet je dus waar Khing de spiegel voor gebruikt!

In *Waar is de taart?* zie je iets terug van Khings verleden. Enerzijds van zijn jeugd in Nederlands-Indië, het huidige Indonesië, en anderzijds van zijn vroege carrière als striptekenaar. Waaraan zie je zijn Indonesische roots?

- A. Aan de dieren.
- B. Aan de luchten.
- C. Aan de natuur.

En in welk opzicht lijken de illustraties op een stripverhaal?

Ook Vos en Haas: het spel van Jak zou een stripverhaal kunnen zijn. Vul in wat de figuren op deze illustratie kunnen zeggen.

KUNST EN MUZIEK

Ga naar de gele zaal met het thema 'KUNST EN MUZIEK'.

Kunst en muziek vormen een belangrijke inspiratiebron voor Thé Tjong-Khing. In de serie *Kunst met taart* duiken een aantal bekende schilderijen op. Kun je deze kunstwerken terugvinden op de illustraties? En weet je van wie ze zijn?

Het vreemde verhaal van Jeroen, zijn pet, zijn rugzak en de bal speelt zich af in de magische wereld van schilder Jheronimus Bosch. Omschrijf kort wat je ziet op deze illustraties.

Khing illustreerde ook drie operaboeken: *Don Giovanni*, *Carmen* en *De Toverfluit*. Bekijk de illustraties en beluister de fragmenten. Leg uit waarom je de afbeeldingen en muziek wel/niet bij elkaar vindt passen.

Ga na het afronden van de Kijkwijzer ook eens kijken in het trappenhuis van SCHUNCK*. Daar vind je een aantal kunstige illustraties uit het boek *Sport met Sip en Snuitje!*

TERUGBLIK

Nu je de tentoonstelling hebt bezocht, mag je een antwoord geven op de vraag die jou aan het begin van deze Kijkwijzer werd gesteld: vind jij de illustraties van Thé Tjong-Khing niets meer dan tekeningen of zijn het kunstwerken?

Schrijf een recensie (= oordelend verslag) over de expositie. Houd er rekening mee dat je je ervaring zo opschrijft, dat iemand die er niet bij is geweest het begrijpt.

Wat heb je gezien en ervaren?

Wat heb je geleerd?

Hoeveel sterren zou je de tentoonstelling geven?

1 = slecht, 5 = fantastisch

Aan welk publiek zou je de tentoonstelling aanraden? En aan welk publiek zou je de tentoonstelling afraden? Leg uit!

Kies uit: gezin met jonge kinderen – leeftijdgenoten – kunstliefhebbers – senioren – hardwerkende mensen – iedereen – niemand

In het begin werd je gevraagd naar jouw verwachtingen van de tentoonstelling. Zijn die uitgekomen?

Nu mag je zelf meetekenen aan een illustratie van Thé Tjong-Khing. Je vindt de illustratie op de wand tegenover de lift. Maak je nog even een foto van je bijdrage? Veel plezier!

VERDER BIJ SCHUNCK*

**Frank Havermans | KAPKAR / Zuidmuur & KAPKARTOFUD #
Noordvitrine**

17.08.17 - 12.11.17 / SCHUNCK* Glaspaleis

Beeldend Boek Biënnale | Thé Tjong-Khing

17.09.17 - 14.01.18 / SCHUNCK* Glaspaleis (-1)

Lezing Thé Tjong-Khing

24.10.17 - 20:00 u

Zondagsrondleiding

29.10 / 26.11.17 - 13:00 u

Liza Wolters | Now is a different back then

26.11.17 - 14.01.18 / SCHUNCK* Glaspaleis (-1)

Meer info en reserveringen via www.schunck.nl